

Hasta Aktivlik Düzeyi Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Hasta Aktivlik Düzeyi Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=22601>

Özet

Hasta Aktivlik Düzeyi Ölçeği (HADO), orijinali İngilizce olan Patient Activation Measure (PAM) ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması çalışmasıdır. Cansu Koşar tarafından 2015 yılında tamamlanan bu çalışma, hastaların kendi sağlık süreçlerine ne ölçüde katıldıklarını, bilgi, beceri ve güven düzeylerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçek, 13 madde ve tek boyuttan oluşmakta olup, sağlık hizmeti kullanıcılarının aktif katılımını teşvik etme ve değerlendirme amacıyla geliştirilmiştir. Yapılan psikometrik çalışmalar, ölçeğin Türkçe popülasyonunda geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu göstermiştir.

Bu araç, bireylerin kendi sağlıklarından sorumlu olma konusundaki algılarını ve bu sorumluluğu yerine getirme yeteneklerine olan inançlarını değerlendirir. HADO, sağlık profesyonellerine, hastalarının aktiflik düzeylerini belirleyerek kişiselleştirilmiş bakım stratejileri geliştirmeleri için önemli bir dayanak sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Hasta Aktivlik Düzeyi, Hasta Aktivliği, Patient Activation Measure, PAM, Uyarılma, Geçerlik, Güvenirlilik, Sağlık, Öz-Yeterlik.

Yazarlar

Cansu Koşar

Amaç

Hasta Aktivlik Düzeyi Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin kendi sağlık yönetimi süreçlerinde ne kadar aktif rol aldıklarını ve sağlık durumlarıyla ilgili bilinçli kararlar alabilme yeteneğine sahip olup olmadıklarını ölçmektir. Ölçek, bireyin sağlık bakımını yönetme konusundaki bilgi, beceri ve özgüven seviyesini belirleyerek, hastaların dört aşamalı bir aktiflik düzeyi spektrumunda nerede bulunduğunu tespit etmeyi hedefler.

Bu araç, özellikle kronik hastalık yönetimi ve önleyici sağlık hizmetleri bağlamında, hasta katılımını ve sorumluluğunun artırılmasına yönelik müdahalelerin etkinliğini değerlendirmede kritik bir rol oynamaktadır. Ayrıca, sağlık hizmeti sunucularına, hastaların ihtiyaçlarına uygun eğitim ve destek programları tasarlama konusunda yol gösterir.

Yapı

Ölçek, psikolojik bir yapı olarak Hasta Aktivlik Düzeyi'ni ölçmektedir. Hasta aktivliği, bireyin sağlık ve bakımını yönetmek için gerekli bilgi, beceri ve güvene sahip olma derecesi olarak

tanımlanır. Bu yapı, sağlıklı davranışlar, tedaviye uyum ve sağlıklı sonuçlar üzerinde güçlü bir öngörücü olarak kabul edilmektedir.

HADO, bu yapıyı tek bir boyut altında toplamaktadır. Bu tek boyut, hastanın pasif alıcıdan, proaktif ve bilgili bir sağlıklı yöneticisine dönüşümünü temsil eden bir süreklilik üzerindeki konumunu belirler. Bu tek boyutlu yapı, bireyin sağlıklı yönetimi öz-yeterlili ile yakından ilişkilidir.

Geçerlik

Hasta Aktivlik Düzeyi Ölçüm Aracı'nın Türkçe uyarlaması kapsamında yapılan geçerlik çalışmaları, psikometrik açıdan tutarlı sonuçlar vermiştir. Yapı geçerliliğini incelemek amacıyla hem Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) hem de Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır.

Açıklayıcı Faktör Analizi sonuçları, ölçeğin teorik beklentilerle uyumlu olarak tek boyuttan oluştuğunu göstermiştir. Devamında uygulanan Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) neticesinde ise, ölçek maddelerinin faktör yüklerinin 0.39 ile 0.71 arasında değeri tespiti edilmiştir. Bu değerler, maddelerin ölçülen yapıyı yeterli düzeyde temsil ettiğini ve ölçeğin yapı geçerliliğinin sağlandığını işaret etmektedir.

Güvenirlilik

Ölçeğin iç tutarlılık güvenirliliği, Cronbach Alfa katsayısı ile değerlendirilmiştir. Hasta Aktivlik Düzeyi Ölçüm Aracı (PAM) için hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenirlilik katsayısı değeri **0.81** olarak saptanmıştır.

Genel kabul gören psikometrik standartlara göre, 0.70 üzerindeki Cronbach Alfa değerleri ölçeğin yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu gösterir. Bu sonuç, HADO'nun Türkçe popülasyonunda güvenilir bir ölçüm aracı olarak kullanılabilmesini doğrulamaktadır.

Faktör Analizi

Ölçeğin uyarlama sürecinde, orijinal ölçeğin tek boyutlu yapıya koruyup korumadığını kontrol etmek amacıyla kapsamlı faktör analizleri yürütülmüştür. Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA), ölçeğin 13 maddenin tamamının tek bir faktör altında toplandığını ortaya koymuştur.

Bu tek boyutlu yapıyı test etmek için kullanılan Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) sonuçları, modelin veri ile uyumlu olduğunu göstermiştir. Madde faktör yüklerinin 0.39 ile 0.71 aralığında olması, tüm maddelerin ölçülen "Hasta Aktivliği" yapıya güçlü bir şekilde katkıda bulunduğunu pekiştirmektedir.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: 13 madde ve tek boyuttan oluşan, öz-bildirim tipi ölçek.

Language Available: Türkçe (Turkish)

Population Group: Sağlık hizmeti kullanıcılar ve hastalar.

Age Group: Yetkinler.

Population Details: Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nde gerçekleştirilen yüksek lisans tezi kapsamında, farklı demografik özelliklere sahip hasta grupları üzerinde test edilmiştir.

Test Methodology: 5'li Likert tipi derecelendirme sistemi kullanılmaktadır. Derecelendirme seçenekleri şunlardır: (1= kesinlikle katılmıyorum - 5= bilemiyorum/değerlendiremiyorum).

Anahtar Kelimeler

Patient Activation, Sağlık Yönetimi, Öz-Bildirim, Psikometri, Kronik Hastalık, Cronbach Alfa, Dokuz Eylül Üniversitesi.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: cansukosar@hotmail.com

Correspondence Address: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir (2015 çalışması için).

Özinler, Ücret ve Test Yolu

Ölçeğin Türkçe uyarlaması 2015 yılında tamamlanmıştır. Ölçeğin ticari olmayan akademik araştırmalarda kullanılması için yazar Cansu Koşar'dan izin alınması gerekmektedir. İletişim e-posta adresi: cansukosar@hotmail.com.

Orijinal Hasta Aktivlik Düzeyi Ölçüm Aracı'nın (PAM) kullanılması genellikle telif hakkı ve lisanslama gerektirmektedir; bu nedenle, uyarlamasının kullanılması için de orijinal telif hakkı sahipleri ve uyarlama yazarıyla iletişime geçilmesi şiddetle tavsiye edilir.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [hasta-aktiflik-duzeyi-olcegi-toad.pdf](#).

Kaynaklar

Koşar, C. (2015). *Hasta Aktivlik Düzeyi Ölçüm Aracı'nın (Patient Activation Measure) Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması (Yüksek lisans tezi)*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Hasta Aktivlik Düzeyi Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçek 13 madde ve tek boyuttan oluşmaktadır.

Her şeyden ve herkesten önce kendi sağlığını ve bakımından sorumlu olan kişi benim.